

En polis i framkant

Polisförbundets program för
en ansvarsfull polispolitik

Innehåll

Förord	4
Bakgrund	6
Stärk samhällets samlade förmåga	8
Effektivisera polisorganisationen	10
Utveckla brottsbekämpningen	12
Gör polisyrket attraktivt	14
Sätt ansvarsfulla tillväxtmål	16

Polisförbundet © 2023
Formgiven av: FWD Reklambyrå AB
Foto framsida: Anneli Larsson

Förord

Fler poliser är en absolut nödvändighet för att kunna hantera de utmaningar vi står inför i dag. Men tillväxten får inte ske till varje pris. Den måste ske med den polisiära kompetensen i behåll och den måste ske med utrymme för kompetensutveckling. Utredningar från både Brå och Riksrevisionen visar att kombinationen tillväxt och kompetens är absolut nödvändig för att polisen ska kunna uppvisa bättre resultat såväl när det gäller mängdbrott som dödsskjutningar i gängmiljö.

Att fortsätta att växa med fler poliser är tyvärr lättare sagt än gjort. Vi har inte tillräckligt många med de rätta egenskaperna och förmågorna som söker sig till yrket. Och vi har också alltför många som lämnar yrket. För att nå nya tillväxtmål måste polisyrket därför bli mer attraktivt både för de som redan är i yrket och för fler av de som har vad som krävs för att bli poliser. En del i det är att bli bättre på att erbjuda den kompetensutveckling i yrket som flera utredningar anser krävs för resultaten, men som vi från våra undersökningar också vet skulle locka fler att stanna kvar, och fler att söka sig till yrket.

Men det är inte bara poliserna som individer som behöver ges utvecklingsmöjligheter, även polisorganisationerna behöver utvecklas för att resurserna ska kunna nyttjas på bästa sätt och för att målen ska nås. Tanken med omorganisationen till två polismyndigheter 2015 var bra, men nu har vi kommit så långt att vi vet vilka problem inom Polismyndigheten som inte är barnsjukdomar som organisationen kommer att växa ur. Vi ser att det finns reella problem som kommer ur själva organisationsstrukturen och att den behöver justeras.

Ska polisen fullt ut kunna uppfylla sitt uppdrag i alla delar behöver även andra aktörer ha de resurser och förmågor som krävs, från förskola, skola och socialtjänst till rättsväsendets alla delar. Bara med gemensamma krafter kan vi vinna över brottsligheten.

Katharina von Sydow

Ordförande Polisförbundet, augusti 2023

Bakgrund

Kriminella nätverk har vunnit mark och antalet sprängningar och skjutningar ligger på aldrig tidigare skådade nivåer. Det grova våldet och den organiserade brottsligheten har vuxit så kraftigt att de nu ses som systemhotande. Ytterst utgör det ett hot mot våra demokratiska fri- och rättigheter.

Den organiserade brottsligheten står inte bara för ett dödligt våld som drabbar allt fler, den äter sig också in i välfärdsystemen och visar sig i form av bedrägerier och stölder som inte känner av geografiska gränser som tidigare. Samtidigt lever vi under ett förhöjt terrorhot, i ett samhälle där extremistisk aktivitet syns från islamister, höger- och vänsterextremister. De demokratiska värdena utmanas med våld som metod. Våld och hot riktas också allt oftare mot poliser med syfte att försvåra polisens arbete eller för att skrämman enskilda poliser från att utföra sitt jobb.

Situationen ställer högre krav än någonsin på polisens utbildning och vikten av

kontinuerlig fort- och vidareutbildning har aldrig varit större. Även teknikutveckling, cyberbrottslighet, polarisering, geografiska och sociala klyftor ställer ständigt nya krav på poliser i en värld där brottsligheten blivit mer komplex, professionaliserad och gränsöverskridande. Kraven på kunskaper och förmågor hos poliskåren har också ökat i takt med att behoven av samverkan med andra aktörer ökat, såväl nationellt som internationellt. Sammantaget har den polisiära kompetensen blivit alltmer avgörande för att lösa utmaningarna.

Samtidigt med alla dessa ökade krav lider vi som samhälle av en allvarlig polisbrist som begränsar utrymmet för fort- och vidareutbildning, som leder till en orimlig arbetsbelastning, som ökar riskerna i yrket och som riskerar ett urholkat förtroende för polisens förmåga att förebygga, förhindra och utreda både mängdbrott och grova brott.

Ur samhällets perspektiv innebär polisbristen en låg synlighet, långa utrycknings-

tider och brott som inte klaras upp, vilket riskerar att inte bara tilliten till polisen utan också till hela rättsväsendet och till

rättsstaten påverkas. Detta samtidigt som nyrekryteringen till den grova brottsligheten aldrig upphör.

Polisförbundet riktar följande uppmaningar till våra politiska beslutsfattare som ytterst har att hantera dessa utmaningar:

- Stärk samhällets samlade förmåga
- Effektivisera polisorganisationen
- Utveckla brottsbekämpningen
- Gör polisyrket attraktivt
- Sätt ansvarsfulla tillväxtmål

Stärk samhällets samlade förmåga

En central del av samhällskontraktet och en viktig del av demokratins grund är människors förtroende för rättsstaten och att staten uppfyller sitt ansvar för säkerhet och brottsbekämpning. Det är ett ansvar som gäller alla människor i vårt land och inget staten någonsin kan vika från då det riskerar att leda till att rättsstaten vittrar sönder och demokratin undergrävs. För att värna demokratiska värden som trygghet, säkerhet, yttrandefrihet och rösträtt måste allt från mängdbrottslighet till grov brottslighet bekämpas och de demokratiska institutionerna värnas.

I dag vet vi att tilliten till rättsstaten och rättsväsendet skiljer sig åt mellan olika delar av landet, mellan olika grupper. Det finns alternativa rättskipande grupperingar i vissa områden. En hög andel av gängmorden klaras inte upp, droghandel sker öppet, skjutningar och sprängningar drabbar allt fler orter i landet och allt

fler olika typer av bostadsområden. Där otryggheten är som störst pratar man inte med polisen och det blir till en ond cirkel där det blir ännu svårare att jobba mot otryggheten och brottsligheten. Utanför de större städerna uppfattas polisen lysa med sin frånvaro. Övergripande finns bilden av en polis som abdikerat från vardagsbrotten när resurserna inte räcker till och som inte heller uppvisar tillräckliga resultat när det gäller de allra grövsta brotten.

Med de samhällsförändringar vi bevittnat under senare år har det också blivit allt tydligare att även de aktörer som ger barn och unga förutsättningar att leva ett liv utan kriminalitet måste stärkas för att värna rättsstaten. Hela kedjan måste göras stark för att brott ska kunna förebyggas, förhindras, utredas och lagföras och för att brottsoffer ska få upprättelse. Bara så kan tilliten till rättsstaten stärkas.

Därför vill Polisförbundet att regering och riksdag:

- Arbetar aktivt med en kriskommission, tillsammans med övriga viktiga aktörer, i syfte att ta fram en gemensam handlingsplan för samhällets krismobilisering med anledning av den eskalerande våldsutvecklingen.
- Stärker helhetssynen på och långsiktigheten för rättsväsendet genom att resurssätta hela rättskedjan utifrån de myndighetsgemensamma prognosticerade verksamhetsvolymerna.
- Följer upp lagen om kommunernas ansvar för det brottsförebyggande arbetet med syfte att tillse att kommunerna har de resurser som krävs för ett effektivt och välfungerande arbete i samverkan med andra samhällsaktörer.

Effektivisera polisorganisationen

En viktig del i vårt demokratiska samhälle är att vi ska kunna förvänta oss att statens medel förvaltas och nyttjas på bästa möjliga sätt.

Stora satsningar har skett på Polismyndigheten som varit underdimensionerad i förhållande till uppdraget. Med dessa satsningar har följt förväntningar på ökad synlighet och tillgänglighet samt på förbättrade resultat. Dessa förbättrade resultat behövs för ett fortsatt förtroende för polisens brottsbekämpande förmåga såväl i cybermiljön som i den fysiska världen, såväl för grova brott som för mängdbrott och är nödvändiga för Polismyndighetens fortsatta legitimitet. Men dagens styrning, ledning och organisationskultur sätter käppar i hjulen för en optimal användning av polisens resurser, för framgångsrik brottsbekämpning och uppkläring och också för polisen som en attraktiv arbetsgivare.

”Ledning, styrning och organisationskultur behöver justeras för att Polismyndigheten på ett effektivare sätt ska kunna utföra sitt uppdrag.”

Ska Polismyndigheten kunna nyttja sina resurser på bästa sätt måste det skapas ett större utrymme för verksamhetsutveckling, strategiskt beslutsfattande, medbestämmande och ständigt lärande. Ledning, styrning och organisationskultur behöver justeras för att Polismyndigheten på ett effektivare sätt ska kunna utföra sitt uppdrag. Vidare behöver myndigheten öka sina kunskaper om de faktiska kompetensbehoven för att utifrån det, med hjälp av anställningar och kompetensutveckling, kunna fylla verksamheten med den personalresurs som krävs för att på bästa sätt hantera uppdraget.

Därför vill Polisförbundet att regering och riksdag:

- Ger Statskontoret i uppdrag att följa upp den tidigare granskningen av omorganiseringen av Polismyndigheten, med syfte att ge rekommendationer om förändringar för ökad kvalitet och effektivitet samt en välfungerande styrning.
- Ger Polismyndigheten i uppdrag att ta fram verksamhetsanalyser till grund för bedömningar av nödvändig förmåga och behovet av olika kompetenser för att kunna bedriva en framgångsrik verksamhet.

Utveckla brottsbekämpningen

Samhällsutvecklingen med allt yngre personer som dras in även i grov kriminalitet har gjort det än tydligare att en långsiktigt hållbar brottsbekämpning inte är möjlig utan ett förstärkt fokus även på brottsprevention. Ska våldsspiralen brytas måste mer resurser sättas in från två håll, både på att förebygga brott och på att hantera de brott som sker. Dessutom måste samverkan mellan olika aktörer stärkas, exempelvis genom ett utökat informationsutbyte.

Vidare behövs även rätt utrustning, arbetsverktyg och teknikutveckling för framgång i uppdraget.

För framgångsrik brottsbekämpning som leder till förbättrade resultat behöver också rätt kompetenser finnas på rätt plats. Flera granskningar av polisens arbete, med såväl mängdbrott som med den dödliga gängbrottsligheten, har visat att rätt kompetenser och möjligheter till kompetensutveckling är

absolut avgörande för att lyckas i arbetet. En höjning av polisers grundkompetens via en förlängd utbildning är ett nödvändigt första steg som dessutom öppnar möjligheterna för fort- och vidareutbildning i både den svenska och den internationella högskolevärlden. Denna förändring skulle också stärka polisens förmåga att använda sig av arbetssätt och metoder som grundas i forskning och evidens. Man behöver veta vad som fungerar och vilka sätt som är de bästa för att effektivare förebygga, förhindra och utreda brott. För förbättrade resultat behöver också dessa metoder och arbetssätt genom kompetensutveckling, samt fort- och vidareutbildning, komma betydligt fler medarbetare till del. Detta gäller för såväl personal i yttre som i inre tjänst och är nödvändigt för att polisen ska kunna följa med i den snabba utvecklingen i både samhället och brottsligheten.

Därför vill Polisförbundet att regering och riksdag:

- Före mandatperiodens slut utökar möjligheterna till informationsutbyte mellan myndigheter och enskilda huvudmän för att stärka polisens och andra aktörers brottsbekämpande och brottsförebyggande förmåga.
- Höjer polisens förmåga genom att utveckla den polisiära kompetensen via en uppgraderad polisutbildning om 180 poäng med tillhörande yrkesexamen.

Gör polisyrket attraktivt

För att Polismyndigheten fullt ut ska kunna uppfylla hela sitt uppdrag behöver polisbristen åtgärdas och tillväxtmålen nås. För att det ska kunna ske behöver polisyrket bli ett mer attraktivt yrke.

Riskerna, lönen, arbetstiderna och arbetsvillkoren är de vanligaste orsakerna till att unga vuxna i dag väljer bort polisyrket. Utsatthet för hot och våld i kombination med en lön som inte ger tillräcklig ersättning för utsattheten, ansvaret, skyldigheterna och yrkets komplexitet har gjort att erfarna poliser lämnar yrket för mindre utsatta branscher med högre lön, bättre arbetstider och arbetsvillkor.

För att förmås att stanna i yrket behöver poliser också se bättre karriär- och utvecklingsvägar inom de två polismyndigheterna. Utvecklingsmöjligheterna i ett yrke är även det som en överväldigande majoritet av unga vuxna söker efter när de väljer yrkesbana. Vidare har dessa utvecklingsmöjligheter, denna kompetensutveckling, i flera rapporter pekats

ut som absolut nödvändig för att polisen ska kunna stärka sin förmåga avseende både mängdbrott och grova brott.

Den moderna polisrollen innebär att klara av en mängd komplexa utmaningar i ett samhälle och en brottslighet i ständigt förändring. För att denna yrkesroll ska kunna stå sig bättre i konkurrens med andra yrken behöver polisyrket göras mer attraktivt och den polisiära kompetensen betala sig bättre i form av lön, villkor och utvecklingsmöjligheter. För att öka yrkets attraktivitet måste också samhället tydligare visa att man värnar sin poliskår.

”För att Polismyndigheten fullt ut ska kunna uppfylla hela sitt uppdrag behöver polisbristen åtgärdas och tillväxtmålen nås. För att det ska kunna ske behöver polisyrket bli ett mer attraktivt yrke.”

Därför vill Polisförbundet att regering och riksdag:

- Skärper normalpåföljden för blåljussabotage och våld och hot mot tjänsteman, stärker skyddet för uppgifter om poliser och deras närstående, samt minskar exponeringen av polisens namn i beslut och handlingar.
- Ökar polisyrkets attraktivitet och håller kvar värdefull polisiär kompetens genom att fortsätta att satsa på polislöner i de båda polismyndigheterna fram till dess att utbildningsplatserna fylls och polisavhoppen bromsas.

Sätt ansvarsfulla tillväxtmål

För att klara av polisens uppdrag fullt ut i alla delar behöver polismyndigheterna inte bara ha rätt antal anställda i förhållande till befolkningen och till uppdraget, man behöver också ha rätt kompetenser bland de anställda. Detta har också varit slutsatserna i flera granskningar av polisens arbete.

Under den fortsatta tillväxten är det därför av största vikt att lika mycket fokus läggs på kvalitet som på kvantitet. Från Polismyndighetens sida behövs verksamhetsanalyser för att utifrån dem kunna specificera bättre än i dag vilka kompetenser verksamheten behöver var.

Men för en kvalitativ tillväxt krävs också politiska beslut som låter tillväxten ske i en takt som innebär att andelen nyanställda alltid står i ett rimligt förhållande till redan anställda, erfarna medarbetare. Detta för att nödvändig kunskapsöverföring från erfarna till oerfarna ska kunna ske på ett sätt som upprätthåller både kvalitet och kompetens. Sätts tillväxttakten för högt finns risk för en

form av ”braindrain” där personer med allt mindre erfarenhet sätts att skola in nya, en ordning som stegvis kommer att urholka den polisiära kompetensen.

Tillväxten måste också ske i en takt som inte utgör en sådan ansträngning för verksamheten att erfarna anställda ser situationen som ohållbar och lämnar yrket.

En ansvarsfull tillväxt beaktar att den polisiära kompetensen är unik och behöver värnas i form av befogenheter och skyldigheter, men också i form av ett bättre nyttjande av varje polis. Tillväxten behöver därför ske i en takt som tillåter kvalitativ grundutbildning, handledning, kunskapsöverföring, fort- och vidareutbildning samt användbarhet i yrkets alla delar. Bara så kan samhället få ut mesta möjliga av varje enskild polis, samtidigt som tilliten värnas och kåren fortsatt kan vara en poliskår i världsklass.

Därför vill Polisförbundet att regering och riksdag:

- Gör en långsiktig, blocköverskridande överenskommelse om polistillväxt i en takt som värnar den polisunika erfarenheten och som inte överanstränger polisorganisationen.

Polisförbundet
Box 5583
114 85 Stockholm

08-676 097 00
polisforbundet.se